

N:o 273.

af Herr **Olof Olsson** från Wermlands län: Om ändring i § 5 mom. af gällande Tryckfrihetsförordning.

Under sistförflutne riksdag väckte jag motion om ändring i Tryckfrihetsförordningens 1 § 5 moment, hvaröfver Konstitutions-Utskottet afgaf sitt betänkande under n:o 13, hvilket betänkande vid förstärkta Konstitutions-Utskottets slutliga afgörande blef afslaget, hvarföre jag nu tager mig friheten ånyo väcka samma motion.

Fri yttranderätt är urgammal i vårt land; den har der alltid varit ansedd som ett bland frihetens säkraste värn, och vi Svenskar berömma oss särskildt af att hafva egt och utöfvat den i rikaste mått.

Näringsfrihet är en den nyare tidens idé; om ock icke så kär för alla som den fria yttranderätten, hyllar dock flertalet öppet dess grundsats såsom den rätta, af förnuft och rättvisa föreskrifna, och vi vilja äfven i det afseendet ställa oss högt såsom en nation, den der vet att vaka öfver sina friheter. Om det, oakadt allt detta, skulle visa sig att vi ega en lag genom hvilken en stor del, ja, den öfvervägande största, af Svenska folket lider en väsendtlig inskränkning i dessa två rättigheter, så kan man vara benägen att tro, att en sådan lag bibehålles mera tillfölje af vanans makt, än af öfvertygelse om dess rättvisa. En sådan lag är det påbud i vår Tryckfrihetsförordning, hvarigenom rättighet att idka boktryckerihandtering inskränkts till städer och orter på högst en half mil från dem belägne.

Då lagstiftarne funnit skäl till denna inskränkning hafva de utan tvifvel der till föranledts af den åsigten, att man blott i städer eller deras omedelbara närhet kunde rätt vaka öfver tryckfrihetens rätta utöfning, att man i dem i händelse af missbruk kunde med önskvärd skyndsamhet rätta desamma, samt att man blott der kunde finna erforderligt antal passande jurymän. Granskar man emellertid närmare dessa städernas fördelar öfver landsbygden, finner man snart, att de äro mera skenbara än verkliga, och att landet icke saknar något af de medel att kontrollera och stäffa missbruk som man ansett erforderliga. I afseende på bevakningen af tryckfrihetens utöfning föreskrifver nämligen Tryckfrihetsförordningen, att

Justitie-Statsministern skall densamma sjelf eller genom sitt förordnade ombud utöfva. Denna bevakning kan nu lika väl försiggå på landet, så fort blott Justitie-Statsministern kan på tryckningsorten finna passande ombud. Skulle något sådant icke finnas att tillgå, så kan ju icke på ett sådant ställe någon skrift tryckas och följaktligen intet missbruk ega rum. Hvad nu beträffar det hastiga beifrandet af tryckfrihetsbrott, så eger ju, då dessa äro af den natur, att de utgöra förbrytelser mot det allmänna, Justitie-Statsministerns ombud att de skrifter, hvori sådana förekommit, med qvarstad genast belägga, hvilken åtgärd äfven på landet kan med tillräcklig skyndsamhet vidtagas. Bestå förbrytelserna åter i anfall mot enskild person, så kan det icke nekas, att upprättelse härutinnan lättare kan erhållas i stad än på landet; men besinnar man, att upprättelse snart nog äfven på landet kan viinnas, att förorättanden af denna art icke äro svårare än många andra, hvilka alla lida af samma långsamma rättskipning, så bör denna icke lägga något hinder i vägen för en reform, hvarigenom millioner erhöle en dyrbar rättighet, utan att någons bättre rätt derigenom på ett nämnvärdt sätt skadades. Svårigheterna att erhålla passande jurymän äro icke heller så stora, att de böra lägga något hinder i vägen för denna förändring. Billigheten fordrar blott, att då jurymännens bostäder på landet kunna vara belägna på långt afstånd från tingsstället, desamma erhålla passande rese- och dagtraktamenten. Skulle emellertid svårigheterna härvidlag blifva för stora, så borde det medgifvas den käreande att anhängiggöra målet vid Rådhusrätten i den stad, som vore den närmast belägna intill tryckningsorten. Man finner således att någon fara för allmänt och enskildt väl icke kan uppstå genom att medgifva landets innevånare rätt till tryckerikonstens utöfvande.

Man torde invända att något behof i denna riktning icke finnes på landet, och att blott få skulle begagna sig af den medgifna rättigheten. Om så också vore, så kan man dock med fog yrka, att desse få icke måtte förvägras en rättighet, som de utan någons skada kunna åtnjuta, samt att lagstiftarne icke måtte sky den möda, som besväret med förändringen kan förorsaka, äfven om resultatet, som i närvarande fall, icke vore särdeles glänsande. Emellertid torde framtiden snart visa att deras antal, som komma att begagna sig af den medgifna rättigheten, blir ganska stort. Vi hafva inom vårt land betydande köpingar och marknadsplatser, för hvilka den ifrågavarande rättigheten vore en välgerning. Exempelvis kan man erinra om köpingarne Arvika, Figeholm, Lysekihl, Malmköping, Motala, Mönsterås, Ronneby, Skellefteå, Smedjebacken, Waldemarsvik, Wernamo, Örnsköldsvik, om orterne Bollnäs, Carlskoga, Fjellbacka, Hvetlanda, Höör, Kisa, Lilla Edet, Mora, Norberg, Nya Kopparberget, Sollefteå, Åsen m. fl., många att förtiga, alla med rörligt kommunal- och affärslif — och framförallt, en stor del af dem, medelpunkten för vidsträckt landsorter med betydande handels- och näringslif. Huru

vårt det skall vara för dylika orter att sakna annonsblad, inser lätt hvar och en, som vet, huru nödvändiga dessa äro för kommunal- och affärlifvet.

Men det är icke blott till dylika orter, som fördelarne af en utvidgad tryckfrihet skola sträcka sig. Öfverallt inom vårt land, der gemensamhet i rättsskipning och förvaltning, likhet i läge, språk och seder, i de religiösa och ekonomiska förhållandena förena sig att af flera smärre kommuner skapa en enda större, vare sig att denna omfattar det större pastoratet, domsagan eller fögderiet, skall det visa sig huru välgörande och snart outhärlig en för denna större kommun gemensam tidningsorgan skall verka till åstadkommandet af en erforderlig vevselverkan mellan de skiljda krafterna till gemensamma måls ernående. Man skall snart finna, att i en dylik gemensam tidning frågor af allmän vikt lättast väckas till lif och kunna utredas, helst på landet, der afstånden äro stora och samma tillfällen till daglig beröring icke gifvas som i städerna, och dylika gemensamma frågor finnas i riklig mängd, såsom gemensamma bemödanden för förbättrad gudsfruktan och sedlighet, lättade kommunikationer, fattigvård, frivillig beväpning, förbättrad folkundervisning, upphjelpandet af åkerbruket och de skiljda industrigrenarne m. fl. Den nya *kommunallagstiftningen* talar ock kraftigt för den föreslagna förändringen. Om det varit Regeringens och Rikets Ständers afsigt med denna lagstiftning att hos folket framkalla en lifligare allmänanda, måste de också medgifva landtkommunerna det kraftiga medlet till en dylik andas framkallande, som ligger i en fri tidningspress.

Likaså kraftigt talar den nya *Riksdagsordningen* för den önskade förändringen. Den fordrar med nödvändighet större politisk bildning hos folket. Har Svenska folket tagit på sig ensamt det lagstiftarekall, som det förut delade med de två privilegierade klasserna, som dock, så att säga, särskildt uppfostrades till detta kall, måste det skynda att tillegna sig den politiska bildning, som dessa klasser onekligen ega. Ett af de kraftigaste medel att sprida en sådan bildning är *pressen*. De stora tidningarne förslå icke härtill. Dels äro de för dyra, dels är deras framställningssätt beräknadt för en annan bildningsgrad än mängden eger. Härtill kommer en annan omständighet, den nemligen att flertalet ännu icke eger nog håg för läsning af ifrågavarande art för att endast för dess skull hålla sig med tidningar; men innehåller tidningen meddelanden och underrättelser af den natur, att deras kännedom är nödvändig för den enskildes ekonomi och deltagande i kommunallifvet så tvingas han att anskaffa en dylik tidning och tvingas på samma gång att tillegna sig det vetande, som tidningens uppsatser äro egnade att bibringa, hvarigenom denna icke blott kan meddela politisk bildning utan äfven i öfrigt verka upplysande och undervisande. Nu kan blott en tidning, hvars område ej sträcker sig utom det större pastoratet eller häradet, innehålla dessa speciela meddelanden, som äro nödvändiga att känna för hvar och en derinom boende

sjelfständig

sjelfständig man. Ifrån hvilken synpunkt man således än betraktar saken, talar allt för denna reforms genomförande.

På grund af hvad jag i det ofvanstående haft äran anföra, får jag härmed föreslå den förändring i vår Tryckfrihets-förordning,

att dess 1 §:s 5 moment måtte i stället för sin nuvarande ordalydelse erhålla följande: "Privilegier å boktryckeri skola ej erfordras, utan stånde hvar och en fritt att, utan hinder af någon särskild författning, äldre privilegier eller något boktryckeri-reglemente, samt utan att vara underkastad någon skråordning, anlägga sådana tryckerier af hvad beskaffenhet eller vidd honom tjenligt synes, så väl på landet som i stad"; i sammanhang hvarmed jag ock får föreslå, att de bestämmanden rörande tryckfrihetsmåls lagliga behandling, som nämnda förordning innehåller, måtte ställas i öfverensstämmelse med den föreslagna ändringen.

Om remiss till Konstitutions-Utskottet anhålles.

Stockholm i Februari 1867.

Olof Olsson,
från Olebyn af Wermlands län.

Uti denna motion förena sig:

D. Danielsson.

Lars Dan. Andersson.

A. Jonsson.

And. Andersson,
från Smedbyn.

Nils Andersson.

Arvid Jönsson.